

Ar mērķtiecību un godīgumu var daudz panākt

✍ Ligita Kupčus-Āpēna,
"Kurzemes Vārds"

Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskolas mācībspēks Kristians Brekte regulāri ir arī mākslas izstāžu iekārtotājs ne tikai Liepājā. Viņam bijis jāpiedalās arī mākslas darbu atlasē, bijis jānoraida darbi, taču saviem audzēkņiem viņš allaž iesaka būt drosmīgiem, mērķtiecīgi virzīties uz saviem sapņiem un nenokārt degunu pie pirmās neveiksmes.

VISPIRMS JUST TELPU

K. Brektes paša pirmā personalizstāde ar nosaukumu "Gastronomi" norisinājās 2007. gadā Latvijas Mākslinieku savienības galerijā. Kopš tā laika radījis vairāk nekā 30 personalizstādes, piedalījies tikpat daudzās grupu izstādēs Latvijā un citviet Eiropā, Krievijā, ASV. Realizējis 30 scenogrāfiskās ieceres Latvijas teātros un noformējis 16 mākslas izstādes.

K. Brekte stāsta – saprast, ka jebkurai telpai un formai ir sava dvēsele, viņam iemācījis scenogrāfs Andris Freibergs. "Ja strādāju pie kāda darba Dailes teātrī, tad vienmēr mēģinu notvert mirkli, kad skatuve ir tukša, apsežos zālē, pasēžu viens klusumā. Uzeju arī uz skatuves, to izstaigāju. Tā saprotu apjomu un salieku idejiski galvā, kas un cik liels varētu būt. Pēc tam top makets. Redzēt un būt telpā man ir svarīgi."

K. Brekte vairākkārt sadarbojies arī ar Liepājas muzeju. Viņš ir autors pagrabstāvā iekārtotajai pastāvīgajai ekspozīcijai "Dienvidkurzemes ļaudis, dzīve un darbs". Bijusi veiksmīga sadarbība ar muzeja darbiniekiem un krājuma glabātājiem. "Viens ir tas, ko gribētu es, bet būtiski ir zināt, kas ir svarīgākais. Un to palīdz atrast savas jomas profesionāļi."

Jautāts, kā jaunam māksliniekam iesācējam izlauzt sev ceļu, K. Brekte atbild: "Galvenais ir iešana uz mērķi. Un tiešām no tā neatkāpties. Mērķim noteikti ir jābūt tādām, kas tev pašam arī patīk. Tu jūti, ka tas ir tavš. Tas ir kā jebkurā profesijā. Ja tev nepatīk, nemīli, ko dari, vai tevī nav azarta, tu taču nevari tur nostrādāt ilgāk par trim mēnešiem. Manuprāt, tas ir neiespējami. Tu sevi psiholoģiski moki. No tā rodas viss sliktums, jo tu neesi īstajā vietā, neesi pašrealizējies tam, ko tu gribi darīt." K. Brekte uzskata, ka nekad nav par vēlu sākt darīt to, kas interesē. Piemēram, Frānsiss Bēkons sācis gleznot 40 gados.

Bet pēc tam, kad kaut kas būs jau paveikts, iespējams, kāds kurators, mākslas zinātnieks vai kritiķis tevi atradīs. Var arī pulcināt ap sevi domubiedrus, veidot savu interešu grupiņu vai tamlīdzīgi, līdzīgi, kā to dara mūziķi.

SKEPTISKS PRET PLIKU DEKORATĪVISMU

Lai jaunais mākslinieks sevi pieteiktu pārējai pasaulei, drosmē ir vajadzīga,

EGONA ZĪVERTA FOTO

Kristians Brekte pats labprāt piedalās arī grupu izstādēs. "Man patīk," atzīst mākslinieks, "bet zem mana goda ir izlikt vecus darbus. Es vienmēr taisu ko jaunu."

piekrīt K. Brekte. Iešana uz rezultātu, arī brīdī, ja kādā konkursā netiec novērtēts, ir uzteicama. "Tu esi piedalījies, tas tev ir devis pieredzi. Šķiet, Pikaso vai kāds cits ir teicis: "Bez strādāšanas nevar uztaisīt šedevru." Tam es piekrižu. Mākslinieks bez strādāšanas, strādāšanas un vēlreiz strādāšanas nevar uztaisīt labus darbus. Vairāk kādam paveicas uzšņāpt ar pirmo reizi, un visiem patīk, bet tas ilgtermiņā nekad nenostādā."

Latvijas Mākslas akadēmija, kur jaunus māksliniekus skolo arī K. Brekte, sadarbībā ar SEB banku jau ilgus gadus aicina uz konkursu "SEB stipendija glezniecībā". K. Brekte šogad bija žūrijā un vērtēja pieņemtos darbus. "Es visiem pirmkursniekiem teicu – veidojiet portfolio un iesniedziet. Ja motivācijas vēstulē nevarat izdomāt, kāpēc to darāt, tad vienkārši sakiet, ka es liku. Tas vismaz būs godīgi. Parastās motivācijas vēstulēs stāsta – mīlu gleznot, nopirkšu rāmjus, būs apkurei darbnīcā... Ja šādu vēstuli izlasi piekto, sesto, astoto, tad jau tai vairs netici. Teksti ir romantizēti vai klišeji. Motivācijas vēstulei jābūt ļoti godīgai. Jebkurš, kurš izlasīs, sajūtīs."

Bez tādām īpašībām kā drosmē, atklātība un vēlme darboties, būt proaktīvam K. Brekte aicina arī domāt par to, kas notiek šajā laikā: "Nevis runāt par kaut kādām izskaistinātām tēmām vai par kaut ko dekoratīvu, bet kas man pašam kā māksliniekam ir svarīgi. Man ļoti patīk, kā strādāja spāņu gleznotājs un grafiķis Fransisko Goijs. Viņš bija ļoti galdam, bet spēja balansēt, nenostājās ne viena, ne otra pusē. Viņš, piemēram, atainoja Spānijas neatkarības karu. Tajā laikā nebija žurnālistu vai fotoreportieru, fotogrāfija vēl nepastāvēja, bet viņš to ir iemūžinājis gravīrās. Līdz ar to redzam kara šausmas, kādas tās bija tad. Un ne ar ko daudz neatšķiras no mūsdie-

nām. Dokumentālais aspekts noteikti ir svarīgs. Mākslinieks ir spogulis sabiedrībai. Viņam ir jādomā, ko viņš taisa. Esmu diezgan skeptisks pret pliku dekoratīvismu, jo tas, manuprāt, nomērdē prātu."

LUKRĒCIJA UZ T KREKLA

K. Brekte mudina jaunus māksliniekus strādāt, radīt darbus un arī tos publicēt. "Zinu, ka daudziem ir bailes, nepārliecinātība. Bet mūsdienā laikmets, ko es saucu par moderno traģēdiju, piepras, ka tev ir jābūt tam, kurš pats sociālajos medijos liek informāciju. Es atkal esmu pievērsies savas mājaslapas veidošanai. Kaut kad jau bija uztaisīta, es to "aizlaižu", aizmirsu, likās, ka nevajag. Bet tagad viss ir telefonā, visi skatās..."

Pedagogs iesaka nebūt vizdegunīgiem un necelt degunu gaisā, uzzinot, ka par darbu varbūt tiek piesolīta ne pārāk augsta samaksa. "Kā tad pie tās pieredzes tiksi? Es arī pats esmu taisījis ļoti daudz projektu, kur ir vienkārši interesanti, un joprojām taisu, neprasot šausmīgi daudz, kā varētu likties, jo esmu taču Kristians Brekte. Piemēram, man palūdza sociālā projekta "Caur ērkšķiem uz..." ietvarā uztaisīt T kreklus. Uztaisīju, un riktīgi foršus!"

Dizainā K. Brekte izvēlējās Lukrēcijas tēlu, kuras stāsts risinājās 6. gadsimtā pirms mūsu ēras un vēlāk popularitāti guva caur Lūkasa Krānaha (vecākā) gleznām. Tas ir traģisks vēstījums par jaunu sievieti, kurai vardarbīgi tiek laupīta lemtspēja pār savu ķermeni. Pēc piedzīvotā pārdarījuma Lukrēcija atņēma sev dzīvību. Šo pašnāvības aktu dažī var traktēt kā padošanos, citi savukārt tajā var saskatīt drosmi un kontroles atgūšanu. K. Brekte to attēlojis kā simbolisku rituālu – brīdi pirms jauna sākuma. "Caur ērkšķiem

VIZĪTKARTE

Kristians Brekte

◊ Dzimis 1981. gada 25. maijā Rīgā.

◊ Mācījies Rīgas 2. vidusskolā, Rīgas Dizaina un mākslas vidusskolā, Latvijas Mākslas akadēmijā (LMA); ieguvis maģistra grādu scenogrāfijā.

◊ Kopš 2014. gada – asociētais profesors LMA scenogrāfijas apakšnozarē, vides mākslas apakšnozares vadītājs.

◊ Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskolā pasniedz kompozīciju un skicēšanu.

◊ K. Brektes darbi glabājas Latvijas Nacionālā mākslas muzeja kolekcijā, daudzās privātās kolekcijās gan Latvijā, gan ārvalstīs.

uz..." stāsti ir sūri. Es to nesauktu par realitātes šovu. Manuprāt, ir ļoti labi, ka to rāda, jo daudzi cilvēki dzīvo "ar klapēm" un nesaprot, cik briesmīgi cilvēkiem ir likteņi. Un ir ļoti viļņus pamodināt. Es strādāju ar tām tēmām, kuras mani interesē. Arī atcerēties par nāvi, lai cik vecs būtu. Dažkārt man šķiet tik dīvaini, ka cilvēki iedomājas, ka ir nemirstīgi."

L. Krānaha koncepts par Lukrēciju un tā atveidojums uz T krekliem – tas ir viens no veidiem, kā sabiedrībai kaut ko parādīt no mākslas vēstures, kā izglītēt, uzskata K. Brekte. "Es arī mēģinu jauniešiem skaidrot, ka vienmēr tam, ko tu izdomā, pamatā vajag būt izpētei. Jo tam uzreiz ir piesaiste pie realitātes, pie vietas, pie notikuma. Tā ir bāze, ko man A. Freibergs iedevs par teātri, – visur ir jābūt kaut kādai drāmai, ir jāmeklē interesantās lietas. Un atrast var vienmēr! Pat pašai garlaicīgākajai lietai var atrast atslēgu, kā to padarīt interesantu." ■

Iespēju daudz, tikai

✍ Daiga Bitiniece un
Daina Tāfelberga, "Kurzemnieks"

Sarunā ar teorētisku un filozofisku ievirzi par mākslas vietu mūsu ikdienā piedalās: mākslas zinātniece un pētniece, mākslas telpas "Studija" Kuldīgā vadītāja Maija Rudovska, laikraksta "Kurzemnieks" māksliniece maketētāja, portāla redaktore Inese Slūka, dizaina studijas "Overpriced" vadītājs Aigars Mamis un māksliniece uzņēmēja Kristīne Šimpermane.

– Kā šodienas izpratnē varētu definēt, kas ir māksla?

Maija Rudovska (M. R.): – Mākslu tā īsti nevar vārdos ietvert, jo tā ir visaptveroša. To mēs redzam, tā izpaužas dažādās formās, lai padarītu kādu vietu vai lietu labāku.

Aigars Mamis (A. M.): – Šodien mākslu tiešām grūti definēt, jo cauri gadsimtiem tā ir ļoti mainījusies. Varētu pat teikt, ka definīcija it kā gaisā karājas. Agrāk mākslas loma bija piedalīties kādas jomas, piemēram, reliģiskās vai savas nacionālās piederības stiprināšanā, bet tagad tā vairs nav tik svarīga cilvēku ikdienā. Tāpēc neviena no iespējamajām definīcijām nelīp klāt, jo vairs nav iesakņota ikdienišķās kultūras kontekstā.

Inese Slūka (I. S.): – Piekritu iepriekš teiktajam, jo māksla ir tik daudzšķautņaina, ka grūti definēt. Ir tik daudzi faktori, tai skaitā sociālie, identitātes un citi, ko māksla apvieno.

M. R.: – Skatījums ar laiku mainās, un savā ziņā tā ir mākslas būtība, ka nav viena konkrēta definējuma. Manuprāt, ir svarīgi novilkt robežu starp profesionālo mākslu un amatierismu, kaut gan mūsdienās tās abas bieži vien saplūst un savstarpēji mijas. Mēs ikdienā bieži vien nepiefiksējam mākslas nozīmju klātesamību – tāpēc, ka jau 20. gadsimtā tā integrējies. Piemēram, mākslas terapija jau ir ieņēmusi savu vietu, jo cilvēkiem svarīga mentālā veselība. Tāpēc kultūrpoltikas kontekstā māksla kļūst arvien nozīmīgāka, mūsdienās pieaug arvien vairāk dažādu aktivitāšu.

– Pēc kādiem nosacījumiem robežu iezīmēt?

M. R.: – Ir konteksti, kad robeža ir svarīga, un situācijas, kad to nemaz nevajag iezīmēt. Profesionālā māksla lielākoties saistās ar to, ka mākslinieks ieguvījis attiecīgu izglītību, veidojis karjeru ar institucionālu pieeju. Bet ir jau arī mākslinieki, kas to darījuši pašmācības ceļā, un starp viņiem ir profesionāļi. Pēc tā vien nevajadzētu nošķirt, kurš svarīgāks un nozīmīgāks. Lai iekļūtu kādā kolekcijā, uzreiz nevar pārlekt no viena līmeņa uz otru, ir zināms ceļš jānoiet, jāsaņem novērtējums.

– Vai robežšķirtne var būt saistīta ar ienākumu avotu – amatiermākslā jau neviens neko nenopelna?

Kristīne Šimpermane (K. Š.): – Manā izpratnē amatieris ir tas, kurš ar mākslu nodarbojas hobbija līmenī. Tas var būt teātris, tautas dejas vai jebkura cita mākslas forma. Amatieris ikdienā strādā kādā citā jomā, bet vakaros savam priekam,

Kristīne Šimpermane, māksliniece uzņēmēja:
"Ja salīdzinām bijušos un tagadējos laikus, tad šodien māksliniekam vairs nav jādzīvo trūkumā, viņam ir iespējas savus darbus rādīt un ar tiem pelnīt iztiku."

piemēram, glezno. Savukārt profesionālis ar savu mākslu pelna sev iztiku. Nesen ar vīru bijām Itālijā un tur saskārāmies ar šo definīciju. Mums jautāja, ko parstāvam, ar ko nodarbojamies. Pastāstījām, ka vīrs spēlē akordeonu, es veidoju keramiku un tā pelnām naudu. Itāļi atzina: tad jau jūs esat profesionāļi.

A. M.: – Jautājums: cik var nopelnīt?

K. Š.: – Tā, lai pietiktu. Bet tas atkal cits jautājums: cik kuram vajag, lai pietiktu. Māksla taču maksā!

I. S.: – Tā mēs nonākam pie jautājuma: vai mākslas uzdevums ir pelnīt. Un vai tas iekļauts mākslas definīcijā. Nevar noliegt: jo attīstītāka sabiedrība, jo lielāki ieguvumi, jo vieglāk izpausties mākslā. To jau parāda bagātie viduslaiki kaut vai Romā, Venēcijā un visā Itālijā, kad ļoti daudz tika ieguldīts mākslā un uzkrāts.

A. M.: – Es tomēr nedomāju, ka profesionalitāti nosaka nauda. Senāk izcils mākslinieks bija tas, kurš ļoti labi pārvaldīja savu arodu. Tajā, ko viņš darīja un parādīja, bija kaut kas maģisks. Daudzi mākslinieki bija ļoti trūcīgi, mira badā un tika atzīti vien pēc savas nāves. Ja tā uz mākslu skatāmies šodien, tad jāatzīst, ka ir citi izaicinājumi. Šķiet, izcilība zudusi vai arī mazinājusies tās vērtība. Kopš aptuveni 20. gadsimta vidus mēs mākslā vairs nevadāmies pēc agrākajiem standartu principiem un vērtībām. 18. un 19. gadsimtā bija pilnīgi citāda mākslas pasaule un tās uztvere. Katrā laikā ir citi uzstādījumi, tāpēc šodien ir tik sarežģīti runāt par termiņiem, robežšķirtņiem. Taču, par izcilību runājot, naudai nav tādas nozīmes. Izcils var būt gan bagāts, gan nabags mākslinieks, tāpat gan populārs, gan arī pilnīgi nezināms sabiedrībai. Agrāk vai vēlāk mēs atcerēsimies tos, kuri būs tiekušies uz izcilību, kaut šodien viņi dzīvo trūcīgi. Protams, pašlaik ir ļoti svarīga šī komerciālā puse. Tā jebkurā jomā ir neizbēgama mūsdienās. Bet es nezinu, vai

Maija Rudovska, mākslas zinātniece:
"Māksla pēc būtības ir pašizpaušme, un tiem cilvēkiem, kuri ar to nodarbojas, tas ir ļoti svarīgi."

mākslā komercija noved pie izcilības.

M. R.: – Izcilības jēdziens Latvijas kultūrtelpā ienāca pirms gadiem 15 vai vairāk, kad kultūras ministre bija Helēna Demakova. Arī par to var diskutēt. Piekritu, ka māksliniekam ar savu darbu ir jāpelna nauda. Tā ir tāda pati profesija kā jebkura cita.

K. Š.: – Ja salīdzinām bijušos un tagadējos laikus, tad šodien māksliniekam taču vairs nav jādzīvo trūkumā! Ir tik daudz veidu, kā var sevi pasniegt, lai pārliecinātu un pārdotu savu mākslu – pelnīt pietiekami ar savu darbu.

M. R.: – Jā, ir iespējas izvēlēties kādu no daudzajām nišām. Ir mākslinieki, kas ar saviem darbiem vispār neko nepelna, bet darbojas citā jomā, ne vienmēr tā tiešā veidā ar mākslu saistīta. Bet tas nenozīmē, ka viņi nav profesionāļi. Ka māksla viņiem ir hobbis. Vienkārši iztiku viņi nopelna citā nozarē un to ieliek savas mākslas tapšanā. Māksla pēc būtības ir pašizpaušme, un tiem cilvēkiem, kuri ar to nodarbojas, tas ir ļoti svarīgi. Jau studējot, daudzi saprot, ka tā nebūs profesija, ar kuru var kļūt bagāts. Un tomēr viņi turpina, jo nevar bez tās iztikt. Tas arī ir dzinulis tiekties uz izaugsmi.

I. S.: – Ir mākslinieki, kas varbūt nav trāpījuši tajā laikā, lai tiktu pamanīti, jo konkrētā niša nav tad bijusi pieprasīta. Bet viņiem tas darbs bijis svarīgs.

– Vai cilvēki spēj saprast, novērtēt, atšķirt labu mākslu no necilās?

K. Š.: – Man ir grūti spriest par tā saukto audzinošo mākslu, tas ir, veidu, kad sabiedrībai tiek dota iespēja tai pietuvoties, saprast. Tāpat nav tik vienkārši novērtēt izstāžu apmeklējumu: liels, mazs, pietiekams. Tomēr laba māksla mums ir nepieciešama, un par to ir jāmaksā. Nerunājot par to, ka māksliniekam šodien nav jādzīvo trūkumā. Uzskatu, ka nevajag izstādes par brīvu. Es gribu samaksāt, piedzīvot to skaistumu, satikt cilvēkus,

“Mākslas definīcija it kā gaisā karājas, jo vairs nav iesakņota ikdienišķās kultūras kontekstā.”

kas man svarīgi un ir ieguldījuši laiku un enerģiju. Man nepatīk iet uz izstādēm, kas ir par brīvu, jo tajās kaut kā iztrūkst. Ja cilvēks ir nopircis biļeti uz koncertu, teātri, izstādi vai jebkuru citu kultūras pasākumu, tad viņš jūtas atbildīgāks. Viņš aiziet, izglitojas, novērtē.

A. M.: – Pēdējos simts gados laikmetīgā māksla bijusi izaicinoša, domu veicinoša. Tā ir tā izcilā māksla, ko esam cēlušī uz pjedestāla. Tajā pašā laikā cilvēks parastais no tās ir ļoti noguris, jo tiek izaicināts, un tas rada spriedzi. Līdz ar to plaša palielinās. Cilvēki vairs pūļiem neskrien uz katru laikmetīgās mākslas izstādi. Šie nemitīgie izaicinājumi liek apšaubīt viņiem ierastas, mīļas lietas, ko laikmetīgā māksla bieži vien pat kariķē. Tā daļa, kas iet intereses dēļ, nav tik liela. Otrā galējība – māksla ir prasta vai naiva, bez satura. Par tādu arī nav lielas intereses. Tā vienā vai otrā galējībā māksla kļuvusi netverama, tai nav lomas sabiedrības ikdienā. >>

Jāprot izvēlēties īsto

Inese Slūka, māksliniece maketētāja: “Mūsdienās sabiedrība jau ir pieradināta pie daudzveidīgām mākslas izpausmēm un rodas arvien vairāk jaunu mākslas telpu.”

<< Ja tas ir kāds obligāts kultūras pasākums, jo esi nopircis biļeti, tad aizej un patērē tikai kaut kādu daļu, isti neiesaistoties. Mēs jau redzam, ka Latvijā vispopulārākie pasākumi ir tie, kur var dziedāt līdzī vai vismaz pašūpoties, kājas pakustināt. Tas ir tāpēc, ka skatītājs arī jūtas piederīgs. Mākslas elite pret to cīnās, norādot, ka vajadzētu intelektuālāk.

K. Š.: – Katra lieta veidota kam citam. Ne viss der visiem. Mākslinieks rada tāpēc, ka viņam to vajag, viņš nevar to nedarīt. Ja jau viņš strādā ar tādu entuziasmu, tad jau ir paredzēts, ka būs, kas novērtē, saprot, saņem. Esmu stāvējusi ļoti garā rindā Latvijas Nacionālajā mākslas muzejā, jo gribēju redzēt Purviša izstādi.

I. S.: – Tagad māksla mums ir daudz vairāk pieejama. Kādreiz Kuldīgā bija tikai muzejs, varbūt vēl kāda zāle, kur izlikt savus darbus. Tagad tādu publiski pieejamu vietu un mākslas telpu ir ļoti daudz. Mākslinieks taču ir ieinteresēts, lai citi redz viņa darbu kaut vai par brīvu. Tā ir reklāma: cilvēks atnāk, apskatās, viņam kaut kas iepatikas, un varbūt arī nopērķ. Protams, tas nenotiek tik vienkāršā veidā, jo māksla jau nav tāda prece kā veikalā. Nedomāju, ka Kuldīgā mākslas un kultūras pasākumiem būtu maz apmeklētāju. Mums ir saknes, ir mākslas skola, mūzikas skola, aug izglītota jaunā paaudze. Salīdzinot ar tiem laikiem, kad bez muzeja nebija nekā cita, attīstība ir ievērojama. Mūsdienās sabiedrība jau ir pieradināta pie daudzveidīgām mākslas izpausmēm, dažkārt vienlaikus ar izstādi notiek lekcijas. Pati vieta, daba un vide Kuldīgā veicina radošumu.

M. R.: – Jā, apstākļi ir, bet pie mākslas vides veidošanas vēl daudz jāstrādā. Kad vedu šurp pasaules māksliniekus uz rezidencēm, tad ir jāreķinās, kas nebūs 30 cilvēku, kas atnāks uz sarunu par kaut ko specifisku, piemēram, laikmetīgo mākslu. Kurzemē ir senas saknes mākslai,

noturīgas tradīcijas, kas vairāk saistītas ar amatniecību. Taču jāiet uz priekšu. Rodas arvien jaunas mākslas telpas, tās rada bāzi, lai nākotnē veidotos mākslas vide. Nedomāju, ka par mākslu var teikt, ka tā laba vai slikta. Arī automašīna kādam var šķist laba, bet citam nepatīkt. Mums katram ir savi kritēriji, pēc kuriem vērtējam. Apmeklētāju skaits man neliekas tik nozīmīgs rādītājs. Tas nāk no *grantu* shēmām – jo vairāk cilvēku, jo labāk. Kāpēc? Manuprāt, svarīgāk uzrunāt noteiktu kopienu, lai atnāk kaut desmit cilvēku, bet viņi visi ir ieinteresēti, iesaistīti un kaut ko iegūst. Viņiem izstādes apmeklējums kļūst par dzīves notikumu. Liels pūlis ienāks, bez intereses ātri paskries garām, nebūs tāda ieguvuma. Ja gribam kvalitāti, nevis kvantitāti, tad jārunā ar mērķauditoriju. Un jāņem vērā arī tas, ka mazās pilsētās jau nemaz nav tik daudz cilvēku, visi visur neies. Tāpēc varam domāt tikai par kamerpasākumiem.

K. Š.: – To, ka mazā pilsētā nav tādas masas kā lielā, es uzskatu par privilēģiju. Kuldīgā es varu no rīta izskriet, ielās nevienu nesatiekot. Varu mierīgi aiziet uz izstādi, kur mani neviens netraucē. Varu baudīt koncertu nelielā klausītāju pulciņā. Tas ir luksuss. Ja vajag pūli, tad var aizbraukt uz kādu vietu pasaulē, kur cilvēki cits citam virsū grūžas. Bet tur tā nevarēs mākslu izbaidīt, jo citi traucēs. Mums ir tik plaša, brīva telpa, jo neliels iedzīvotāju skaits, tajā pašā laikā dažādu pasākumu ir tik ārkārtīgi daudz, ka daļa informācijas pat paskrien garām.

– Kā notiek mākslas darbu reklamēšana, vai vienmēr tā vajadzīga?

M. R.: – Mūsdienās ar reklāmu ir diezgan sarežģīti, jo tā pasaule, kurā tagad dzīvojam, ir tik steidzīga. Ir jau kaut kādi algoritmi izveidoti, bet es nemaz nezinu, kā ar tiem darboties. Pārsvārā strādāju viena, man nemaz nav iespējas visam pieslēgties. Patiesībā reklāma ir atsevišķs

Aigars Mamis, dizainers: “Pasaule ir pilna ar māksliniekiem – 99,9% tā arī paliks plašākai sabiedrībai nezināmi. Bet tas 0,1% būs izcilība vai izcelsies ar ko īpašu.”

JĒKABA ALEKSANDRA KRŪMIŅA FOTO

lauks, kurā darbojas profesionāli.

K. Š.: – Tādā mazā pilsētiņā vienkāršāk ir savstarpēja komunikācija, kaut vai *vatsapā* padodot ziņu draugiem, paziņām.

– Kas ir Kurzemes zīmoli mākslā vēsturiski un no jauna radušies?

M. R.: – Nav viegli atbildēt, jo individuālais redzējums var atšķirties. Nesenu vedu norvēģu mākslinieci uz Liepāju. Domāju – kā lai viņai šo pilsētu pasnieždu? Protams, ir “Liepājas dzintars”, Karosta un tādas klasiskas lietas. Bet ir taču vēl daudz kā cita mākslā, un ienāk jaunais. Pēc kādas definīcijas var pateikt, kas ir un kas nav zīmols? Par Kuldīgu bieži domāju. Venta, tilts un tādi vēsturiskie zīmoli. Taču man kā laikmetīgās mākslas pārstāvei gribētos domāt par kaut ko jaunu, kas vairs nav tādas klišejas. Man liekas, ka neesam pietiekami novērtējuši Līvijas Rezevskas mantojumu. Mums tas ir, turam godā, un tomēr kā Kuldīgas zīmols nekur tā isti neparādās.

I. S.: Kurzemes kontekstā festivāli varētu būt viens no zīmolliem. Katrai vietai tie ir savi, ar savu atpazīstamību.

A. M.: – Festivāli notiek vasarās un būtiski atdzīvina konkrēto vietu, tā izskan tālāk. Bet ir grūti atbildēt, kas ir tas pastāvīgais zīmols. Vēsturiski droši vien vijas cauri tautas mākslas, amatniecības stīga. Ventspilī fantastiski darbojas koncertzāle “Latvija”, tiek aicināti pasaulslaveni mākslinieki. Bet parādās problēma, ka ne vienmēr vietējā publika to saprot un spēj novērtēt. Mēs nevaram pārmācīt sabiedrību. Tikko runājam par izglītību, bet tas ir, no tādas elitāras pozīcijas raugoties. Savulaik Rīgā piedalījās Jāņu, 18. novembra un citu svētku kampaņu veidošanā. Bez tradicionālā gribējām ko jaunu ieviest. Taču sapratām, ka tas nedrīkst būt nekas tāds, uz ko cilvēki skatītos ar neizpratni – kas tas ir? Jo tas atstumj. Vērtīgākie notikumi būs tie, kas stiprina piederību. Daudzi kultūras pasākumi mēģina izai-

nāt latvieti. Bet bieži vien tie nerezultējas ar iecerēto izaugsmi.

M. R.: – Nav jau viss tik ļoti jāmaina, tam jānotiek ar iekļaujošu pieeju jau no mazotnes ģimenē un skolā. To ļoti labi var redzēt Skandināvijas valstīs, kur sabiedrība pašattīstībā izaugusi tik tālu, ka katru nedēļas nogali vienkāršie cilvēki, kas nav ikdienā ar mākslu saistīti, iet uz izstādēm, ved bērnus. Viņiem mākslas izpratne jau ir citā līmenī nekā vidējam latvietim. Lai saprastu un līdz ar to būtu ieinteresēti, ir tomēr kādai sagatavotībai jābūt. Bet integrācijai mākslas vidē jābūt sabalansētai, nemetoties no vienas galējības otrā.

A. M.: – Daudz atkarīgs no cilvēka paša atvērtības. Paaudžu kontekstā skatīties, vienmēr bijuši un būs, kas ātri jauno pieņem, un tādi, kas nemūžam to nedarīs un savus bērnus arī neizglītos.

– Vai šodien māksliniekam ir viegli, kā saka, izsisties?

M. R.: – Manuprāt, šobrīd ir daudz vairāk iespēju un piedāvājuma. Laikā, kad pēc vidusskolas pārcēlos uz Rīgu, man vajadzēja desmit gadus, lai saprastu, ko darīt. Tagad jau uzreiz pēc augstskolas jaunais mākslinieks var doties izglīties uz ārzemēm vai rezidencēm tepat Latvijā. Izvēles iespēju ir ļoti daudz, tikai jāsaprot, ko pats gribi. Tā atkal ir problēma, jo daudzi jauni, talantīgi mākslinieki to nezina un ilgu laiku pavada meklējumos. Nav tādas racionālas formulas. Jautājums ir par to, vai esi pareizajā vietā īstajā laikā.

A. M.: – Nerunājot par ekonomisko pusi, izsitas tie trakākie, drosmīgākie, dīvainākie un cītīgākie. Cita formula nav izgudrota. Pasaule ir pilna ar māksliniekiem – 99,9% tā arī paliks plašākai sabiedrībai nezināmi. Bet tas 0,1% būs izcilības vai izcelsies ar ko īpašu. Mākslā jau nav tādas iestaigātas taciņas, kas garantē izsišanos. Kad pasnieždu Mākslas akadēmijā, novēroju, ka latviešu jaunie studenti ir ļoti nobijušies, viņiem ir zems pārliecības līmenis. Mans novēlējums Latvijas kultūras videi ir: veicināt drosmi jaunajos cilvēkos. Panākumu atslēga nebūs uz iestaigātas taciņas, tā rodama jauna ceļa meklējumos, un tāpēc jābūt drosmīgiem.

K. Š.: – Ko nozīmē izsisties? Mākslā svarīgi atrast savu vietu un saprast, zināt, kas esi. Darīt to, ko vēlies. Ja tu to dari par visiem 100%, pat divreiz vairāk, tad arī tiec uz augšu. Jo vienkārši zini, kur vēlies tikt. Man pašai nav tāda augstā galamērķa. Taču es zinu, kas esmu un ka drīkstu darīt to, kas man patīk. Manuprāt, jaunajiem māksliniekiem drosmi apēd iespēja salīdzināt sevi ar visu pasauli. No tās salīdzināšanās vajadzētu tikt vaļā.

I. S.: – Ir jābūt neatlaidīgākiem. Bet ir jābūt nepieciešamībai, pārliecībai, ka nevari bez tā dzīvot. Tas dzinulis iet savu ceļu. Visi nav tendēti tikai uz mākslu par 100%. Mani interesē arī, piemēram, matemātika un ekonomika. Tur arī saskatu mākslu, redzot, kā veidojas sociālie tīkli.

M. R.: – Varu piebilst, ka jauniem cilvēkiem nevajag baidīties eksperimentēt. Mūsdienu pasaule aicina, gandrīz piespiež ātrāk pieaugt, ātrāk saprast, kas esi, un izveidot savu identitāti. Manuprāt, tam jābūt laiks un iespējas izmēģināt darboties dažādās jomās, pastrādāt dažādās profesijās. ■

Mūzika

- ◊ 1. decembrī **Brocēnu Kultūras centrā** deju kolektīva "Kursa" koncerts, veltīts Saldū leģendārās deju pedagoģes un "Kursas" dibinātājas Veltas Lodiņas 100. jubilejai.
- ◊ 1. decembrī **Kuldīgas Kultūras centrā** cikla "Ejam uz koncertu! Ziema" 1. koncerts "Veltījums". Komponista Jāņa Lūsēna un dziedātājas Annijas Putniņas jaunākais kopdarbs.
- ◊ 1. decembrī **Ventspils koncertzālē "Latvija"** Marku Lepisto un Miko Helenius koncerts no cikla "Ērģelmūzika svētdienā".
- ◊ 6. decembrī Saldus novada **Blīdenes kultūras namā** Nacionālo bruņoto spēku Štāba orķestra un solistu koncerts.
- ◊ 6. decembrī **Ventspils koncertzālē "Latvija"** klavierspēles virtuozs Vestards Šimkus.
- ◊ 7. decembrī **Kuldīgas Sv. Annas baznīcā** Karīnas Tatarinovas un Mika Akota koncerts "Dziesmas ziemai".
- ◊ 7. decembrī **koncertzālē "Lielais dzintars" Liepājā**, 8. decembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** un 21. decembrī **Kuldīgas Kultūras centrā** grupa "bet bet" viesosies ar programmu "Ziemassvētkos".
- ◊ 7. decembrī **Rojas Kultūras centrā** izskanēs Marijas Naumovas Ziemassvētku koncerts "Gavilējiet, zvaigznes!".
- ◊ 7. decembrī **Saldus Sv. Jāņa draudzes baznīcā** tradicionālais Saldus novada koru Ziemassvētku ieskaņas koncerts.
- ◊ 8. decembrī **Saldus novada Remtes kultūras namā** Normunda Jakušonoka ziemas koncerts.
- ◊ 11. decembrī **koncertzālē "Lielais dzintars"** Vīnes Štrausa filharmonijas orķestris Latvijā uzstāsies otro reizi savā pastāvēšanas vēsturē. Apvienība izpildīs jaunu programmu, kurā iekļauti Mocarta, Brāmsa, Haidna, Albinoni, Baha, Kalmana un, protams, Štrausa dinastijas darbi.
- ◊ 13. decembrī **Saldus Mūzikas skolā** ģitāristu Mārtiņa Bērtuļa un Jāņa Bērziņa koncerts.
- ◊ 14. decembrī **koncertzālē "Lielais dzintars"** Liepājas Simfoniskais orķestris, Valsts akadēmiskais koris "Latvija", Liepājas Mūzikas, mākslas un dizaina vidusskolas zēnu koris un dziedātājs Rihards Millers diriģenta Vilhelma Vācieša vadībā piedāvā koncertu "Ziemassvētku kantāte. Vāgners. Mālers".
- ◊ 21. decembrī Saldus novada **Blīdenes kultūras namā** Ziemassvētku koncerts kopā ar levu Sutugovu un Jāni Moiseju.
- ◊ 22. decembrī **Rojas Kultūras centrā** sieviešu kora "Kalva" 30. jubilejas koncerts Ziemassvētku noskaņās. Diriģente – Jolanta Rauga.
- ◊ 23. decembrī **Talsu Kultūras centrā** – Igo koncerts "Viss šonakt ātrāk rimis".
- ◊ 26. decembrī **Kuldīgas Sv. Annas baznīcā** grupas "Triānas parks" Ziemassvētku koncerts "Es gaidu ziemu".
- ◊ 26. decembrī **koncertzālē "Lielais dzintars" Liepājā** grupas "Labvēlīgais tips" Vecgada šovs "Lai laime nepāriet!".
- ◊ 29. decembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** Antra Stafecka, Andris Ērglis, Mārtiņš Kanters koncertā "Ziemassvētku balss".
- ◊ 30. decembrī **Saldus sporta kompleksā** koncertizrāde bērniem "Ziemassvētki brīnumskapī. Vēderiņš burkšķ" ar Kaķīti Laķīti (Ingus Ulmanis), mūzikas skolotāju (Andris Sējāns), Malvīni (Karīna Rasa), deju skolotāju Kodī (Egija Abaroviča), komponistu (Aigars Voitišķis), Tantiņu (Anrijs Grinbergs) un Rasiņu (Roberts Rasa).
- ◊ 30. decembrī **Saldus sporta kompleksā** grupas "Credo" 50. jubilejas koncerttūres noslēgums Vecgada noskaņās.

Izstādes

- ◊ Līdz 1. decembrim **Rojas Jūras zvejniecības muzejā** aplūkojama žurnāla "Praktiskie Rokdarbi" autoru kolektīva darbu izstāde "Visas mīļas radībiņas".
- ◊ Līdz 31. decembrim **Kuldīgas Galvenajā bibliotēkā** Jolantas Ozollapas tērpu izstāde.
- ◊ Līdz 31. decembrim **Kaltenē, Rojas Jūras zvejniecības muzeja filiālē "Kaltenes klubs"**, skatāma Latvijas Nacionālā kultūras centra veidotā izstāde "Saimes galds". Izstāde iepazīstina ar mūsu tautas vērtībām, kas ierakstītas Nacionālajā nemateriālā kultūras mantojuma sarakstā. Latvijas Nemateriālā kultūras mantojuma saraksts tiek veidots sešus gadus; līdz šim tajā iekļautas 34 vērtības: tradicionālās amatniecības prasmes, paražas, rituāli, svētki, mutvārdu tradīcijas un izpausmes, tradicionālās virtuves prasmes.
- ◊ Līdz 5. janvārim **Liepājas muzejā** skatāma Herberta Erba personālizstāde "Stikla valdzinājums – retrospekcija". Stikla mākslinieka, dizainera, pedagoga Herberta Erba personālizstādes ekspozīcija balstīta koncepcijā – stikls mūža garumā.
- ◊ Līdz 2. martam **Liepājā, koncertzāles "Lielais dzintars" mākslas telpā "Civita Nova"**, apskatāma Latvijas Nacionālā rakstniecības un mūzikas muzeja simtgadei veltīta mūzikas instrumentu kolekcijas izstāde "Pieskāriens". Muzeja mūzikas instrumentu kolekcijas izlase 44 instrumentu apjomā aptver laiku no 18. gadsimta sākuma līdz mūsdienām.
- ◊ Līdz 16. martam **Kuldīgas novada muzejā** izstāde "Dzīve Kuldīgā starp pasaules kariem".

Izrādes

- ◊ 1. decembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** mūzikls "GALMS [pa] GALMĀ". Jauniestudējumā atdzims Jāņa Lūsēna un Māras Zālītes mūzikls "Neglītais pīlēns", režisore Rēzija Kalniņa.
- ◊ 2. decembrī **Talsu Kultūras centrā**, 3. decembrī **Kuldīgas Kultūras centrā** un 5. decembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** – Nika Matvejeva un Marata Samauska muzikālā izrāde "Kraukšķītis".
- ◊ 7. decembrī Saldus novada **Jaunlutriņu tautas namā** teātru festivāls "Šastrēgumstunda".
- ◊ 12. decembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** balets "Sniega karaliene". XVIII Bērnu starptautiskais baleta pasaku festivāls "Ziemas pasaka".
- ◊ 14. decembrī **Talsu Kultūras centrā** un 18. decembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** – Baibas Sipiņieces-Gavares jaunā stāvizrāde "Ir vēl".
- ◊ 14. decembrī **Liepājas teātrī** ceļu pie skatītājiem sāks Ziemassvētku koncerts "Draugu lokā", kura režisors ir Valters Sīlis. "Aizvērsim acis, izpūtīsim gaisu un aizskaitīsim līdz desmit, lai no svētku haosa tiktu sveikā cauri un draugu lokā nonāktu līdz kopīga svētku brīnuma piedzīvošanai," aicina teātra aktieri.
- ◊ 17. decembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** Latvijas Nacionālā teātra izrāde "Heda Gablere. Atgriešanās".
- ◊ 20. decembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** koncertizrāde bērniem un ģimenei "Ziemassvētki brīnumskapī. Vēderiņš burkšķ".
- ◊ 23. decembrī **teātra namā "Jūras vārti" Ventspilī** starptautisko baleta izrāžu kompānijas "Worldstars" izrāde "Baleta zvaigžņu Ziemassvētku galā koncerts".

